

Mohamed Jaber, líder de la milícia dels Falcons del Desert.

MÓN

El paradís dels gàngsters

El poder de Baixar al-Assad sobre les zones de Síria controlades pel Govern va reculant. Les milícies armades són cada cop més fortes i el president del país no pot fer res per aturar-les.

*Fritz Schaap
amb informacions de Tobias Schneider
© Der Spiegel*

Un matí fred, un senyor gran s'està al costat de la seva màquina de cafè en un carrer de l'est d'Alep. Són les 8 toques, i aquesta part de la ciutat —destruïda durant la guerra i reconquerida pel règim al desembre— s'està despertant. Els verdulares arriben i col·loquen les caixes amb els seus productes sobre les piles de

runa que hi ha davant les seves botigues. D'altres aparten la runa dels carrers amb pales.

El nom del propietari de la màquina de cafè no el podem esmentar; si no, aviat seria home mort. En un bidó de metall al costat de l'improvisat taulell hi crema un foc, i l'home el fa servir per anar-se escalfant les mans. Fa unes quantes setmanes, just després que el barri fos recuperat, l'home va tornar al petit taller on havia regentat una botiga de reparació de motocicletes, però ja era massa tard. Va

veure de seguida que algú havia obert el cademat d'un tret.

A dintre hi va trobar combatents uniformats d'una milícia associada amb el règim. Estaven en procés, diu l'home, d'emportar-se una moto, les seves eines alemanyes i totes les peces de recanvi del garatge. Dos dels membres de la milícia, diu, el van amenaçar sense dir res amb els kalàixnikovs; per tant, no va tenir cap més opció que marxar, mentre els homes carregaven les seves pertinences en una camioneta.

→

L'entrada a la ciutadella d'Alep. Molta gent de la part oriental de la ciutat, que acabà de reconquerir el Govern siríà al desembre, es queixen de saqueig i violència exercida pels membres de la milícia.

→ Mentre explica la història, més civils s'acosten al foc i comencen a assentir. Un d'ells, propietari d'una botiga de queviures al barri, diu que els soldats de l'exèrcit regular amb prou feines havien marxat quan els membres de la milícia van començar a buidar-li el local. Un altre narra la història de com els milicians van assassinar el seu germà. El germà feia un temps que jeia al llit, ferit, quan cinc combatents van entrar al pis per la força. "Traieu-lo a fora", van ordenar abans d'afirmar que l'apartament era d'ells. L'home va protestar, dient que el seu germà no podia caminar, però un dels milicians va treure l'arma i va disparar al seu germà al cap. Després els combatents van saquejar el pis.

Cada cop més homes del veïnat s'apleguen entorn de la màquina de cafè i expliquen les seves històries de pillatge, però, tot d'una, els homes callen de cop. Pel carrer ve un milicià amb un falcó daurat a l'uniforme, l'emblema dels Falcons del Desert, una de les dues milícies més poderoses del territori controlat pel president siríà, Baixar al-Assad.

Els qui tenen el poder real

Durant mesos, l'exèrcit d'Al-Assad ha fet avenços al llarg de Síria. Però el seu èxit militar només ha estat possible gràcies a l'ajuda considerable que les tropes del president han rebut de l'Iran i de Rússia; i de les milícies sirianes locals. Ara aquests combatents estan prenent el control en moltes zones, cometen assassinats, saquegen i s'aprofiten dels civils. I ningú no els pot aturar, ni tan sols el mateix Al-Assad. Certament, ara les milícies són més poderoses fins i tot que el líder del país i han passat a ser els qui tenen el poder real a Síria.

Fins i tot molt abans de la revolta siriana del 2011, Al-Assad depenia principalment de la lleialtat dels seus companys alauites situats als alts càrrecs de les forces armades i als serveis d'intel·ligència. Però aquest grup religiós només representa entre el 12% i el 15% de la població siriana. El 2012, la posició d'Al-Assad es va tornar encara més feble, ja que l'exèrcit

va començar-se a encongir ràpidament: desenes de milers de soldats van desertar, molts reclutes no es van presentar a files i molts dels qui sí que lluitaven van morir. El setembre del 2015, quan els russos es van unir a la guerra, l'exèrcit siríà tenia només 6.000 soldats aptes per al servei actiu, segons Charles Lister, del Middle East Institute, de Washington. Lister basa la seva estimació en testimonis confidencials de funcionaris russos.

Per preservar les tropes regulars, el règim es va veure forçat a arribar a un acord faustià: va permetre als lleialistes armats que formessin les seves pròpies milícies. En molts casos, els líders de xarxes de contraban i de bandes criminals es van convertir en capitosts locals, que van poder ampliar el seu imperi empresarial sense obstacles a canvi de la lleialtat a Al-Assad. Les dues milícies més grans, els Falcons del Desert, amb el quarter general a la ciutat portuària de Latakia, al nord de Síria, i les Forces Tigre, de Hama, tenen respectivament 3.000 i 6.000 combatents armats. A més a més, hi ha centenars de petites milícies favorables al règim.

Pa, gasolina, medicaments... hi ha escassetat a tot el país. I els qui controlen la distribució d'aquests productes poden treure'n uns sucosos beneficis, cosa que

els permet adquirir més armes i contractar més milicians. Com a conseqüència, els senyors de la guerra han substituït l'aparell de seguretat de l'Estat en ciutats i regions senceres.

Mentre que l'exèrcit siríà, desesperat, s'ha vist forçat a buscar per les premses per reclutar soldats, els combatents s'uneixen a les milícies per pròpia voluntat. I és que algunes paguen fins a tres vegades el salari que guanya un soldat regular i els milicians tenen molta més llibertat. Per exemple, poden fer xantatge als punts de control, vendre drogues pel seu compte, fer entrar gasolina de contraban i saquejar ciutats i pobles conquerits.

Refermar el control sobre el territori conquerit

Tanmateix, Al-Assad depèn de les milícies. Quan les seves tropes, amb el suport d'unitats russes, van prendre l'est d'Alep el desembre del 2016, els soldats sirians van aparèixer en una posició destacada davant les càmeres de televisió. Però la lluita real la van dur a terme mercenaris iraquians, afganesos i libanesos sota la direcció d'oficials iranians; i les milícies favorables al règim, que també van refermar el control del territori conquerit després de la batalla. I que el van saquejar.

Actualment, el territori controlat pel règim és similar a les zones sota control rebel, fragmentat i marcat per les aliances canviants. Centenars de grups amb lleialtats contraposades han pres el control i aconseguen diners de la guerra i del control del seu territori per mitjà de la por.

Hama és un d'aquests llocs, un veritable El Dorado dels senyors de la guerra. El 1982, les tropes lleials a Hafez Al-Assad, fundador de la dinastia Al-Assad, van reprimir brutalment un aixecament, en el qual van morir més de 10.000 persones en només tres setmanes. Més recentment, la ciutat és on es van fundar les Forces Tigre, formades a partir d'una xarxa poc definida de treballadors dels temuts serveis secrets de les forces aèries, líders tribals locals i criminals. Es van aplegar a l'entorn d'un oficial alauita i van ajudar a reprimir una rebel·lió contrària al règim a la província de Hama el 2011. Ara la milícia té bases i xarxes en diverses zones de Síria.

El dos subcomandants més importants a Hama són Ali Shelly, un conegut criminal, i Talal Dakkak, que té un lleó com a mascota. Es diu que a Dakkak li agrada donar les seves víctimes als animals perquè se les mengin. Tots dos han

segrestat gent arbitràriament, roben i fan contraban amb petroli i gasolina, productes que venen fins i tot a l'Estat Islàmic (EI), contra el qual lluita oficialment l'exèrcit d'Al-Assad.

L'estiu del 2016, per exemple, una unitat de l'exèrcit va interceptar diversos camions cisterna plens de gasolina. La columna viatjava en nom de Dakkak i el combustible suposadament estava destinat a unitats de l'EI. Els soldats no van gosar confiscar-lo per por d'una revenja de Dakkak i la gasolina va ser entregada als serveis secrets locals de les forces aèries, estretament lligats amb les Forces Tigre. Els camions cisterna aviat van poder continuar el trajecte.

Content d'ajudar els enemics

Al-Assad, al capdavant, necessita l'ajuda de les milícies a les línies del front. I, encara que no les necessités, pràcticament no podria plantar-los cara a causa de la seva riquesa i la seva potència. A començament de febrer, hi va tornar a haver manca d'abastiment a Alep i s'estaven esgotant medicaments que es necessitaven amb urgència. La milícia de Shelly, que recapta un peatge en l'única carretera d'accés a Alep controlada per Al-Assad, va confiscar el subministrament de productes mèdics que s'enviava a la ciutat per revendre'ls i fer-hi negoci.

Si es poden fer diners, Shelly, el líder de la milícia, està content fins i tot d'ajudar els seus enemics: un document del 5 de maig del 2015 dels serveis secrets de l'exèrcit siríà descriu en detall com Shelly proveeix d'armes grups rebels. I pots ser no és casual que es filtrés aquell document, atès que els serveis secrets de l'exèrcit competeixen aferrissadament amb els serveis secrets de les forces aèries i els seus amics de les Forces Tigre per aconseguir poder i diners.

Aquests són els homes que lluiten en la guerra d'Al-Assad.

En un poble del territori controlat per Al-Assad, un metge i la seva dona estan asseguts al sofà del menjador de casa mirant el mòbil que fan servir per parlar amb *Der Spiegel*. La veu de la dona tremola de por mentre parla: "Va ser aquí, al nostre poble. Uns homes uniformats van entrar per la força a casa d'una dona. La van lligar, li van robar els diners i la van torturar fins que els va dir on estaven amagats els diners del seu marit. Quan els homes van tenir els diners, van tornar a desaparèixer".

El seu marit afegeix: "Fa dos dies, aquí van segrestar un comerciant". I fa unes quantes setmanes, diu, a uns amics seus els van robar en una autopista. Els van fer parar en un control i els van treure del cotxe amb males maneres; després membres de la milícia van pujar al cotxe i van marxar a tota velocitat.

Els pagesos que volen passar aquests controls han de pagar un impost sobre la seva collita. Si no el paguen, els poden confiscar tota la collita. En alguns pobles s'han format associacions de defensa ciutadana, que patrullen a la nit per espantar els milicians que pretenen saquejar. El metge diu que la divisió del treball entre els dos líders de les Forces Tigre és clara: afirma que segurament la majoria de segrestos es deuen a Talal Dakkak, mentre que el contraban és més probable que sigui obra d'Ali Shelly.

Part 2: Acabar en fiasco

A vegades, l'exèrcit o els serveis d'intel·ligència militar han intentat parar els peus als senyors de la guerra, però aquests intents sempre han acabat en fiasco. El març del 2016, unitats d'Al-Assad van detenir el líder d'una poderosa milícia cristiana del nord de la província després d'un intercanvi de trets. Els seus seguidors, però, van protestar violentament i aviat l'home va ser alliberat.

"Sí, tenim problemes", diu Hussein Dayoub, cap del Partit Baas d'Al-Assad a Hama. Assegut al seu despatx recobert de fusta sota un retrat del president, admet que els milicians han establert punts de control i hi han extorquit. També diu que el contraban i els segrestos són un problema, però afegeix que ell no sap qui hi està al darrere.

En teoria, Dayoub és un home poderós, cap de la sucursal local del partit del Govern. Però fins i tot ell sembla que tingui por de fer-se antipàtic a les milícies, veritables governants de Hama. A la llunyana Damasc, el ministre per a la Reconciliació també diu a *Der Spiegel* que el règim és conscient del problema però que no té el poder per posar-hi fi.

Els principals adversaris de les Forces Tigre, procedents de Hama, en la batalla pels beneficis del contraban es poden trobar a Latakia, la ciutat costanera al nucli del territori alauita. Plou a bots i barrals quan els núvols baixos entren des del mar. La fàbrica d'acer que pertany a Mohamed Jaber està situada entre els camps →

Alguns residents han tornat a Alep, que ha estat gairebé completament destruïda per la guerra.

→ del sud de la ciutat. On abans es fabricaven bigues en forma de te per a la construcció, ara s'hi solden míssils i es munten cuirasses al damunt de camionetes. Aquí és on els Falcons del Desert tenen una de les seves bases i la seva fàbrica d'armament.

L'hangar gris que hi ha, fet de ciment i làmines de metall ondulat, potser fa uns 200 metres de llarg. En un costat hi ha aparcats vuit tancs T-72 de fabricació soviètica mentre que al voltant de l'edifici hi trobem camions militars, vehicles cuirassats per a transport de personal i artilleria pesant.

Certificats de gratitud

Uns nois rondan pel davant d'un antic edifici d'oficines, alguns no passen dels 15 anys. Van vestits de camuflatge i fan ulls de cansats: no fa gaire que han tornat de la batalla d'Alep. Estan en rotllana sota la pluja, fumant enmig de parts de camions i de maquinària antiaèria. A dintre, on temps enrere s'arxivaven ordres de comanda i factures en armaris de fusta, ara hi ha piles de caixes plenes de munició.

A continuació de la visita sorprenentment franca per la seva fàbrica d'armament, el líder dels Falcons del Desert ens porta fins a casa seva. Viu al quart pis d'un bloc d'apartaments de luxe amb vistes al port de Latakia: les parets tenen un recobriments, el terra és de marbre i al fons hi ha una televisió de pantalla plana on es projecten vídeos de propaganda per a la seva milícia. En un armari de la sala

d'estar s'hi veuen certificats de gratitud expedits per Rússia.

Jaber és un home cepat i presumptuós. Es passa una hora xerrant sense parar sobre els èxits militars de la seva milícia, cridant periòdicament al seu personal perquè ens porti mapes i te.

Sí, admet finalment, els seus homes han participat en saquejos, però poques vegades. D'ovelles negres, al capdavant se'n poden trobar a tot arreu, diu. "Som un grup gran. Alguns són bons, alguns són dolents. Però lluiten pel nostre país, això és el més important".

I afegeix: "A Hama hi ha milícies. Són segrestadors, lladres i assassins". Fa referència, naturalment, als seus rivals, les Forces Tigre.

Durant el març del 2016, en la batalla per la ciutat de Palmira, famosa per les seves ruïnes antigues, les dues milícies van intercanviar trets. Ràpidament des de Damasc van enviar una delegació de militars d'alt rang perquè fes de mediadora. Des d'aleshores, la gent d'Al-Assad ha intentat assignar els Tigres i els Falcons a fronts de combat diferents.

De cleptòcrata a senyor de la guerra

Mohamed Jaber i el seu germà es van fer rics primerament gràcies al contraban. Als noranta, van començar a transportar secretament petroli des de l'Iraq i després van invertir milions en el sector de l'acer. Quan va començar la guerra civil siriana el 2011 i les sancions internacionals van aïllar el règim d'Al-Assad, se'ls va dema-

nar que utilitzessin els seus contactes en el món del contraban per aconseguir petroli i gasolina, productes molt necessitats.

Per protegir els combois mentre passaven pel desert, els Jaber van reclutar centenars d'antics soldats; i criminals. L'agost del 2013, Al-Assad va signar un decret que permetia a empresaris privats que tinguessin les seves pròpies forces de seguretat, fet que va aplanar el camí perquè cleptòcrates de la seva corda es tornessin senyors de la guerra.

Jaber, però, diu que a ell no li interessen ni el poder ni els diners, i afirma que ja en té prou de totes dues coses. El que ell vol és ajudar al gran president Baixar al-Assad. Quan s'acabi la guerra, depositarà les armes, diu, abans d'afegir al cap d'un moment: "Podríem controlar més del 60% del país, si se'ns permetés".

Els russos tenen una manera de procedir pragmàtica respecte a les milícies: depenent de la situació, als senyors de la guerra locals els donen armes, medalles i es fan *selfies* amb els oficials russos. Però en privat els generals russos es queixen de les milícies i de l'estat deplorable de l'exèrcit.

Si els senyors de la guerra tinguessin més poder, aviat Al-Assad no seria gaire més que un home de palla, envoltat per una camarilla de lladres i contrabandistes. I les milícies també van guanyant influència política: en les eleccions parlamentàries de la primavera passada, els candidats de l'antiga classe dirigent no van obtenir tan bons resultats com temps enrere. En canvi, els candidats associats amb els senyors de la guerra en van sortir victoriosos.

Les eleccions a Síria, òbviament, no reflecteixen la voluntat de l'electorat. No més posen de manifest qui té el poder per fer que s'escullin els seus candidats. Sovint es diu que, si bé Al-Assad pot ser terrible, és l'última autoritat pública que queda al país. Però la força de les milícies demostra que ja fa temps que va perdre fins i tot aquesta autoritat. ●

Traducció d'Arnau Figueras